

گفت‌وگو

محدثه جعفری

خبرنگار

تب‌دنگی، تب‌دانگ یا تب استخوان‌شکن از جمله بیماری‌های ویروسی خونریزی‌دهنده است که از طریق حشره آندس قابل انتقال بوده و عمدتاً مربوط به مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری دنیاست. پشه آندس و بیماری منتقله از آن، این روزها در صدر اخبار سلامت قرار گرفته و موجی از شایعات آن در فضای مجازی دیده می‌شود و نگرانی یک پاندمی جدید را در افکار عمومی شکل داده است. طبق گفته کارشناسان وزارت بهداشت این بیماری ویروسی است اما مثل کرونا انسان به انسان منتقل نمی‌شود و یکی از مهم‌ترین علائم‌های آن درد پشت حده چشم و بدن است. حال سؤال اینجاست که چقدر مردم باید نگران گسترش این بیماری و پشه آندس در کشور باشند؟ در همین زمینه با دکتر سیدمحمد طباطبایی معاونت بهداشت دانشگاه علوم پزشکی ایران به گفت‌وگو پرداختیم.

مردم باید نگران پشه آندس و بیماری تب‌دنگی باشند؟

مسئلاً نگرانی، کمک کننده نیست و آگاهی مردم از علائم بیماری، راه‌های انتقال، پیشگیری و مراقبت‌های لازم آن می‌تواند به کاهش خطرات این بیماری کمک کند. پشه آندس با گزش افراد آلوده، ناقل بیماری می‌شود. زمانی که این پشه آلوده شد، با گزش فرد سالم بیماری را به او منتقل می‌کند. اما باید بدانیم که حتی تخم‌های پشه آلوده نیز می‌توانند بیماری را انتقال دهند. بیماری از طریق تنفس، دست دادن و... به افراد دیگر منتقل نمی‌شود ولی از طریق پیوند و انتقال خون می‌تواند به فرد سالم انتقال پیدا کند. همچنین احتمال انتقال از مادر به نوزاد به میزان کمی وجود دارد. این امر بستگی دارد به اینکه مادر در چه زمانی در دوران بارداری به عفونت مبتلا شده باشد.

آیا از روی ظاهری می‌توان پشه آندس را شناسایی کرد؟

پشه آندس یک نوع پشه است که شبیه پشه‌های معمولی با لکه‌های سفید روی پاها و بدن است و می‌تواند باعث انتقال بیماری تب‌دنگی، چیکونگونیا، زیکا و تب زرد شود که تغییرات آب و هوایی که منجر به افزایش دما و بارندگی و رطوبت بالا شده موجب رشد و تکثیر این پشه و بیماری آن بوده است، به طوری که قبل از سال‌های ۱۹۷۰ تنها ۹ کشور این بیماری را گزارش کرده بودند اما اکنون این بیماری در بیش از ۱۲۸ کشور جهان بومی شده است. یعنی یا یک اپیدمی بزرگ روبه‌رو خواهیم شد؟

اپیدمی‌های بزرگ بیماری تب‌دنگی از سال ۲۰۱۹ به بعد در سراسر جهان از جمله سنگاپور، سودان، جامائیکا، افغانستان، عمان، پاکستان، مالزی، اندونزی، ویتنام، فیلیپین و هند گزارش شده‌اند. این بیماری از سال ۲۰۱۹ به عنوان ۱۰

تهدید اصلی بشر از سوی سازمان بهداشت جهانی مطرح شده و شایع‌ترین بیماری است که از طریق ناقلین محلی منتقل می‌شود به طوری که ۴۰ تا ۵۰ درصد از جمعیت کره زمین در مواجهه با این نوع پشه هستند و این رقم سال به سال به دلیل تغییرات آب‌وهوایی، افزایش میانگین دما و آمار سفرها افزایش می‌یابد. چند درصد احتمال مرگ و میر در صورت ابتلا وجود دارد؟

۸۰ درصد مبتلایان به تب‌دنگی هیچ علائمی ندارند. کسانی هم که علائم بیماری در آنها بروز می‌کند، اغلب علائم خفیف تا متوسط یا تب دارند. به طور میانگین، ۵ درصد بیماران (یعنی یک نفر از ۲۰ نفر بیمار) به نوع شدید بیماری دنگی مبتلا خواهند شد. در طول ۲۸ ساعت اول بعضی بیماران گلودرد، قرمزی گلو و سردرد، دردهای مفاصل، درد استخوان‌ها، درد پشت چشم، احساس ضعف و خستگی، علائم گوارشی همچون بی‌اشتهایی، تهوع، استفراغ، اسهال، بیخوابی و سستی شامل لک و دانه‌های قرمز رنگ بروز می‌کند. در موارد شدید ممکن است خونریزی‌های زیر پوستی، خونریزی از بینی و لثه رخ دهد. همچنین در ادرار بیماران نیز خون مشاهده شود.

تب‌دنگی واکسن دارد؟

هنوز واکسن قطعی تب‌دنگی برای همه کشورها وجود ندارد، اما یک واکسن به نام دنگ واکسینا -CYD- TDV در چندین کشور به ثبت رسیده است

گیلان و مازندران، پشه آندس صید شده و نوع پشه صید شده در شمال و جنوب با یکدیگر متفاوت است و پشه جنوب تهاجمی‌تر و بیماری‌زاتر است و شدت بیماری بیشتری دارد. وی بیان می‌کند: استان‌های همجوار این استان‌ها شامل خوزستان در جنوب و گلستان در شمال کشور در معرض خطر هستند و بر همین مبنا تمام استان‌هایی که با استان‌های آلوده ارتباط دارند، کنترل می‌شوند. به گفته این مقام مسئول، تعداد زیادی از بیماران مبتلا به تب‌دنگی از کشورهای دیگر به ایران آمده‌اند. یکی از مسائل مهم برای پیشگیری، جلوگیری از انتقال داخلی بود که متأسفانه این انتقال داخلی بالاخره صورت گرفت.

که در حال حاضر فقط در مناطق بومی بیماری تزریق می‌شود و شامل سه دوز به فاصله هر ۶ ماه است؛ سایر واکسن‌ها در مرحله مطالعه هستند.

برای در امان ماندن از این بیماری چه راهکارهایی را پیشنهاد می‌کنید؟

این پشه می‌تواند در هر ظرف یا فضایی که مقداری آب جمع شود فوراً تخمگذاری کند. مانند لاستیک‌های مستعمل، قوطی کنسرو، حوضچه‌های سیمانی، ظرف زیرگلدان، مخازن و تانکر آب، ظرف زیر کولرو... اما باید بدانیم که تخم‌ها در برابر خشکی و کم‌آبی مقاوم هستند و می‌توانند تا مدت طولانی «گاهی بیش از یک سال» شرایط بدون آب را تحمل کنند. آندس برخلاف پشه مالاریا و بسیاری از پشه‌های دیگر، در طی روز خونخواری می‌کند و حداکثر گزش را در صبح زود و هنگام غروب آفتاب قبل از تاریکی هوا دارد.

پیشگیری و کنترل بیماری دنگی بستگی به اقدامات مؤثر در زمینه کنترل پشه آندس دارد. مشارکت اجتماعی همه سازمان‌ها مانند شهرداری‌ها، محیط زیست و سایر ارگان‌های ذیربط می‌تواند این تلاش‌های کنترلی را بهبود دهد. نامساعد کردن محیط برای تکثیر و تخمگذاری پشه، حذف پشه بالغ از طریق سمپاشی با هدف به حداقل رساندن تکثیر پشه از راهکارهای مهم پیشگیری و کنترل این بیماری است. مردم چه نقشی دارند؟

مردم می‌توانند جهت کاهش تخمگذاری و تکثیر پشه اقداماتی شامل تخلیه و تمیز کردن مرتب ظروف محتوی آب «متوسط آب» روز یکبار، تعبیه درب و پوشش روی ظروف محتوی آب «تانکر، بشکه و...» مدیریت زباله و ضایعات جامد مانند ظروف رها شده، ضایعات خودرو، لجن‌های مستعمل و... که می‌توانند محل جمع شدن آب باشند، نظافت مداوم آبگذرهای شهری به منظور جلوگیری از راکد شدن آب، ساماندهی لاستیک‌های مستعمل

معاونت بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی تأکید می‌کند: یکی از خصوصیات خاص پشه آندس این است که تخم‌های آن خصوصیاتش را به نسل آینده منتقل می‌کند؛ یعنی اگر پشه به سم مقاومت داشته یا حامل ویروس باشد به تخم پشه هم منتقل می‌شود و نسل بعدی هم این خصوصیات را دارا خواهد بود. لذا در مبارزه با پشه آندس کار آسانی نخواهیم داشت و از آن باید به فکر بهسازی محیط و آموزش همگانی باشیم.

فرشیدی با اشاره به اینکه در سه ماه گذشته تراکم بسیار زیاد پشه را در همه شهرهای هرمزگان داشتیم، می‌افزاید: در حال حاضر این تراکم از بین رفته که نشانه خوبی است، اما اگر در ماه‌های آینده شاهد بازندگی باشیم احتمالاً تخم‌ها تبدیل به پشه می‌شوند و حجم بسیار زیاد پشه را شاهد خواهیم بود که می‌تواند آلودگی هم داشته باشد.

در تصویر مکان‌هایی که پشه آندس علاقه بسیاری دارد در آنجا تخم‌گذاری کند را مشاهده می‌کنید به همین دلیل بهسازی محیط می‌تواند گام اصلی مقابله با پشه آندس باشد.

بخصوص در شهرها و حاشیه شهرها، انبار کردن در فضای بسته یا زیر پوشش مناسب به طوری که پشه امکان تخمگذاری در آن پیدا نکند، تأمین آب مورد نیاز ساکنین از طریق لوله کشی تا نیازی به ذخیره‌سازی نباشد، خالی و تمیز کردن هفتگی ظروف محتوی آب (بشکه، ظرف زیرگلدان، ظرف آب حیوانات و... و وارونه کردن اجسام در معرض باران مانند ظروف، قایق‌ها، جلوگیری از راکد شدن آب، پر کردن سوراخ تنه درختان و لاستیک‌های مستعمل،

زیرگلدانی‌ها با شن، خاک یا بتون، سمپاشی با هدف از بین بردن جمعیت پشه در محل‌های استراحت آنها، زیر بلمان، تخت، داخل کمند یا در محل تخمگذاری آنها لجن و لاستیک‌های مستعمل را انجام دهند.

برای کاهش احتمال گزش پشه چه کار کنند؟

بهترین کار نصب توری روی درب و پنجره، استفاده از پشه‌بند در مناطقی که پشه آلوده شناسایی می‌شود و انتقال محلی وجود دارد.

دنگی گزارش می‌دهد

«ایران» از وضعیت پشه آندس و بیماری گزارش می‌دهد

استفاده از کرم‌ها یا اسپری دافع حشرات هنگام مسافرت به مناطقی که بیماری اندمیک بوده و انتقال محلی وجود دارد. پوشیدن لباس رنگ روشن، لباس آستین بلند و شلوار بلند. پشه آندس به رنگ‌های مشکی، قرمز و زرد تمایل بیشتری دارد.

در صورت مشاهده پشه در منزل از چه نوع سمی برای از بین بردن آن استفاده کنند؟ از اسپری‌های متداول در بازار و قرص‌های حشره کش، فرآورده‌های دافع حشرات تأیید شده و استانداردی می‌توانند استفاده کنند، چرا که بسیار مؤثر است.

در صورت گزش پشه باید به مراکز درمانی مراجعه کنیم؟ در صورت وجود علائم بیماری یا تب بیش از ۳ روز حتماً به پزشک مراجعه کنید اما همان‌طور که گفته شد حدود ۸۰ درصد موارد ابتلا با علامت ندارند یا بسیار خفیف هستند که با کمی استراحت و مصرف مایعات درمان حاصل می‌شود.

بیش از ۳۰ روز حتماً به پزشک مراجعه کنید اما همان‌طور که گفته شد حدود ۸۰ درصد موارد ابتلا با علامت ندارند یا بسیار خفیف هستند که با کمی استراحت و مصرف مایعات درمان حاصل می‌شود.

دنگی در کشور گزارش می‌دهد

تهدید اصلی بشر از سوی سازمان بهداشت جهانی مطرح شده و شایع‌ترین بیماری است که از طریق ناقلین محلی منتقل می‌شود به طوری که ۴۰ تا ۵۰ درصد از جمعیت کره زمین در مواجهه با این نوع پشه هستند و این رقم سال به سال به دلیل تغییرات آب‌وهوایی، افزایش میانگین دما و آمار سفرها افزایش می‌یابد. چند درصد احتمال مرگ و میر در صورت ابتلا وجود دارد؟ ۸۰ درصد مبتلایان به تب‌دنگی هیچ علائمی ندارند. کسانی هم که علائم بیماری در آنها بروز می‌کند، اغلب علائم خفیف تا متوسط یا تب دارند. به طور میانگین، ۵ درصد بیماران (یعنی یک نفر از ۲۰ نفر بیمار) به نوع شدید بیماری دنگی مبتلا خواهند شد. در طول ۲۸ ساعت اول بعضی بیماران گلودرد، قرمزی گلو و سردرد، دردهای مفاصل، درد استخوان‌ها، درد پشت چشم، احساس ضعف و خستگی، علائم گوارشی همچون بی‌اشتهایی، تهوع، استفراغ، اسهال، بیخوابی و سستی شامل لک و دانه‌های قرمز رنگ بروز می‌کند. در موارد شدید ممکن است خونریزی‌های زیر پوستی، خونریزی از بینی و لثه رخ دهد. همچنین در ادرار بیماران نیز خون مشاهده شود.

تب‌دنگی واکسن دارد؟ هنوز واکسن قطعی تب‌دنگی برای همه کشورها وجود ندارد، اما یک واکسن به نام دنگ واکسینا -CYD- TDV در چندین کشور به ثبت رسیده است

گیلان و مازندران، پشه آندس صید شده و نوع پشه صید شده در شمال و جنوب با یکدیگر متفاوت است و پشه جنوب تهاجمی‌تر و بیماری‌زاتر است و شدت بیماری بیشتری دارد. وی بیان می‌کند: استان‌های همجوار این استان‌ها شامل خوزستان در جنوب و گلستان در شمال کشور در معرض خطر هستند و بر همین مبنا تمام استان‌هایی که با استان‌های آلوده ارتباط دارند، کنترل می‌شوند. به گفته این مقام مسئول، تعداد زیادی از بیماران مبتلا به تب‌دنگی از کشورهای دیگر به ایران آمده‌اند. یکی از مسائل مهم برای پیشگیری، جلوگیری از انتقال داخلی بود که متأسفانه این انتقال داخلی بالاخره صورت گرفت.

نقطه شرو ع برنامه‌ریزی نظام مراقبت بیماری‌های منتقله از پشه آندس در ایران از سال ۱۳۹۰ بوده اما از سال ۱۳۹۵ در کشور این نظام مراقبتی به شیوه جدیدتری عمل می‌کند به طوری که علاوه بر جاری بودن نظام مراقبت انسانی در کل کشور، تمامی مبادی ورودی کشور نیز تحت پوشش مراقبت حشره‌شناسی قرار گرفته است تا از شیوع و گسترش آندس پیشگیری صورت گیرد به همین دلیل از سال ۹۵ تا پایان ۱۴۰۲ تعداد موارد مثبت قطعی بیماری دنگ، ۷۵ مورد در کشور گزارش شده که همه آنها از خارج به ایران آمده‌اند. نظام مراقبت یکی از راهکارهای موفق برای پیشگیری از شیوع این پشه و بیماری‌های منتقله آن است.

دکتر عبدالرضا میرابلیایی مدیر برنامه‌های بیماری‌های منتقله از آندس مهاجم وزارت بهداشت با بیان این که کشور ما بیش از ۱۰ سال است که در مورد بیماری تب دنگی و پشه آندس آمادگی داشته و غافلگیر نشده است می‌گوید: «ایران» می‌گوید: با توجه به هشدارهای سازمان بهداشت جهانی، وزارت بهداشت

لازم برای برخورد با پشه ناقل مهاجم آندس را داشته است. حال چرا پشه ناقل مهاجم به این دلیل که پشه آندس از جایی دیگر وارد کشور شده و خاستگاه آن در ایران نبود. وی با اشاره به بیماری‌های منتقله از این پشه می‌گوید: چهار بیماری تب‌دنگی، چیکونگونیا، زیکا و تب زرد از طریق پشه ناقل مهاجم آندس به انسان منتقل می‌شود.

درگیری کل کشور به پشه آندس کذب است

به گفته این متخصص، پشه ناقل مهاجم آندس فقط در چند نقطه از کشور دیده شده و اینکه در برخی خبرها عنوان می‌شود که همه مناطق کشور به این پشه خاص آلوده شده، کاملاً کذب است. ما دو نوع آندس مهاجم به نام‌های آندس اجیبیتی و آندس آلویپکتوس داریم. دکتر میرابلیایی می‌افزاید: آندس آلویپکتوس در شمال کشور در استان گیلان صید شده است و آندس اجیبیتی در استان‌های جنوبی کشور شامل هرمزگان، بوشهر، سیستان و بلوچستان دیده شده که این دو نوع پشه آندس، می‌توانند بیماری را منتقل کنند. وی با بیان اینکه وزارت بهداشت آمادگی لازم برای برخورد با این پشه را داشته است، عنوان می‌کند: مبادی ورودی کشور که می‌توانست محل ورودی این نوع از پشه باشد شامل

آمادگی کامل وزارت بهداشت برای کنترل پشه آندس